

Technisch Leren Lezen

ResearchED Amsterdam | Amstelveen | 21-01-2017

research ED
Amsterdam 2017

ONDERWIJSADVISEURS

Marita Eskes M SEN

*Onderwijsadviseur taal/lezen
& didactisch handelen*

06 – 546 555 77

 marita.eskes@expertis.nl

 [@maritaeskes](https://twitter.com/maritaeskes)

Even voorstellen

[@maritaeskes](#)
[@expertisadvies](#)

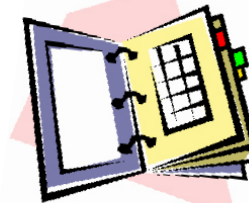
Programma

Doelen:

- Ik kan het belang van preventief handelen beschrijven;
- Ik kan aangeven wat technisch lezen inhoudt;
- Ik neem kennis van zinvolle didactische principes bij het leren lezen;
- Ik heb zicht gekregen op het effectief omgaan met risicolezers;
- Ik kan aangeven welke rol is weggelegd voor de leerkracht, de taalcoördinator of directie t.a.v. technisch lezen.

Agenda:

- Belang van geletterdheid
- Belang van preventie
- Definitie van technisch lezen
- De doorlopende lijn
- Didactische handvatten
- De rol van de leerkracht en directie

Tijd: 11.50 uur – 12.30 uur

Belang van geletterdheid

Laaggeletterdheid

Nieuwsuur @Nieuwsuur · 2 sep.

Marja @VanBijsterveldt: "Er ontstaat steeds meer 'n tweedeling. Dat kunnen we niet permitteren." #laaggeletterdheid

Laaggeletterdheid

www.nieuwsuur.nl

- **Hoeveel procent van de leerlingen** verlaat de basisschool met een onvoldoende technisch leesniveau?
- **Hoeveel procent van de Nederlanders** is laaggeletterd?

Catherine Snow (2014)

**De belangrijkste 21ste -eeuwse vaardigheid?
Goed kunnen begrijpend lezen!**

- Begrijpend lezen is de basis voor het leren.
- De samenleving stelt hoge eisen aan leesvaardigheid.
- Zowel voor de schoolontwikkeling als sociale ontwikkeling van belang.

Belang van preventie

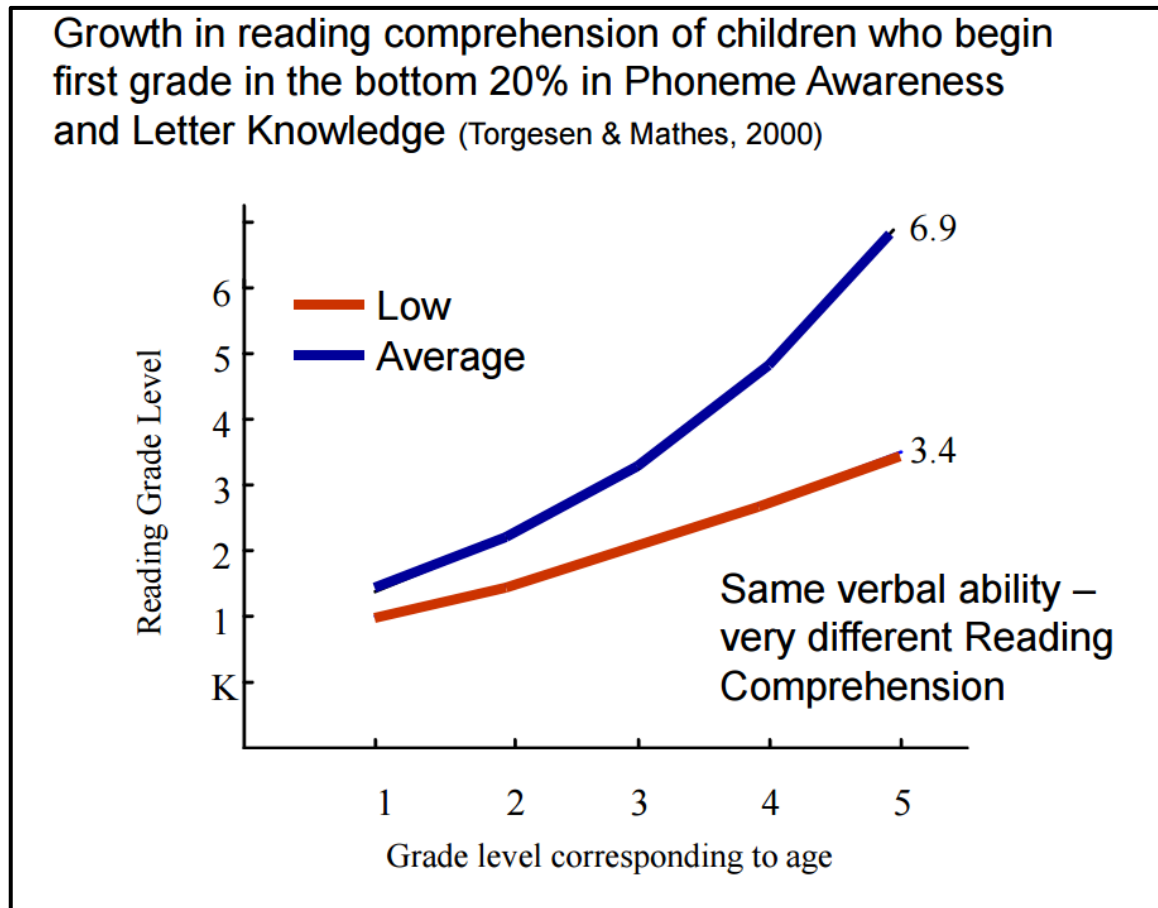
Belang van preventie

- Gelijke kansen: 1-0 voor komen te staan, in plaats van 2-0 achter.
- Lage letterkennis en slecht fonologisch bewustzijn grote voorspellers latere leesproblemen (Boets et al., 2010; van der Leij, 2013).
- Geen besef dat woorden uit klanken bestaan?
Geen benul hoe je die klanken van elkaar kunt onderscheiden?
Dan heeft het onderwijzen van het alfabetisch principe weinig effect (Coyne, Kame'enui & Simmons, 2001).
- Laaggeletterdheid terugbrengen vanuit een preventieve aanpak in het onderwijs.

Belang van preventie

- Hoe langer we wachten, hoe groter de achterstand: Mattheüseffect (Stanovich, 1986).
- Leren lezen is een cultureel proces, geen natuurlijk proces (net als fietsen).

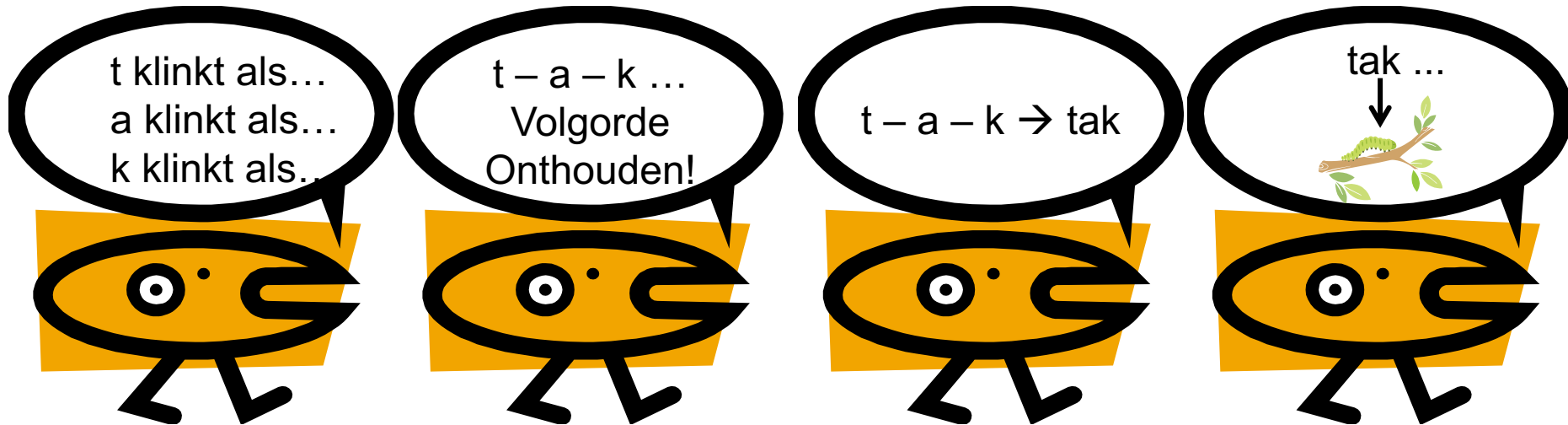
Definitie van technisch lezen

Wat is technisch lezen?

Hoe verloopt het lezen van een woord in de hersenen (Houtveen, Smits & Brokamp, 2010)?

1. De letters van het woord moeten worden vertaald in een fonologische klank;
2. De correcte volgorde van klanken moet worden onthouden;
3. De klanken moeten worden samengevoegd;
4. In het geheugen moet worden gezocht naar een bestaand woord dat hiermee correspondeert.

Technisch- versus begrijpend lezen

Technisch lezen:

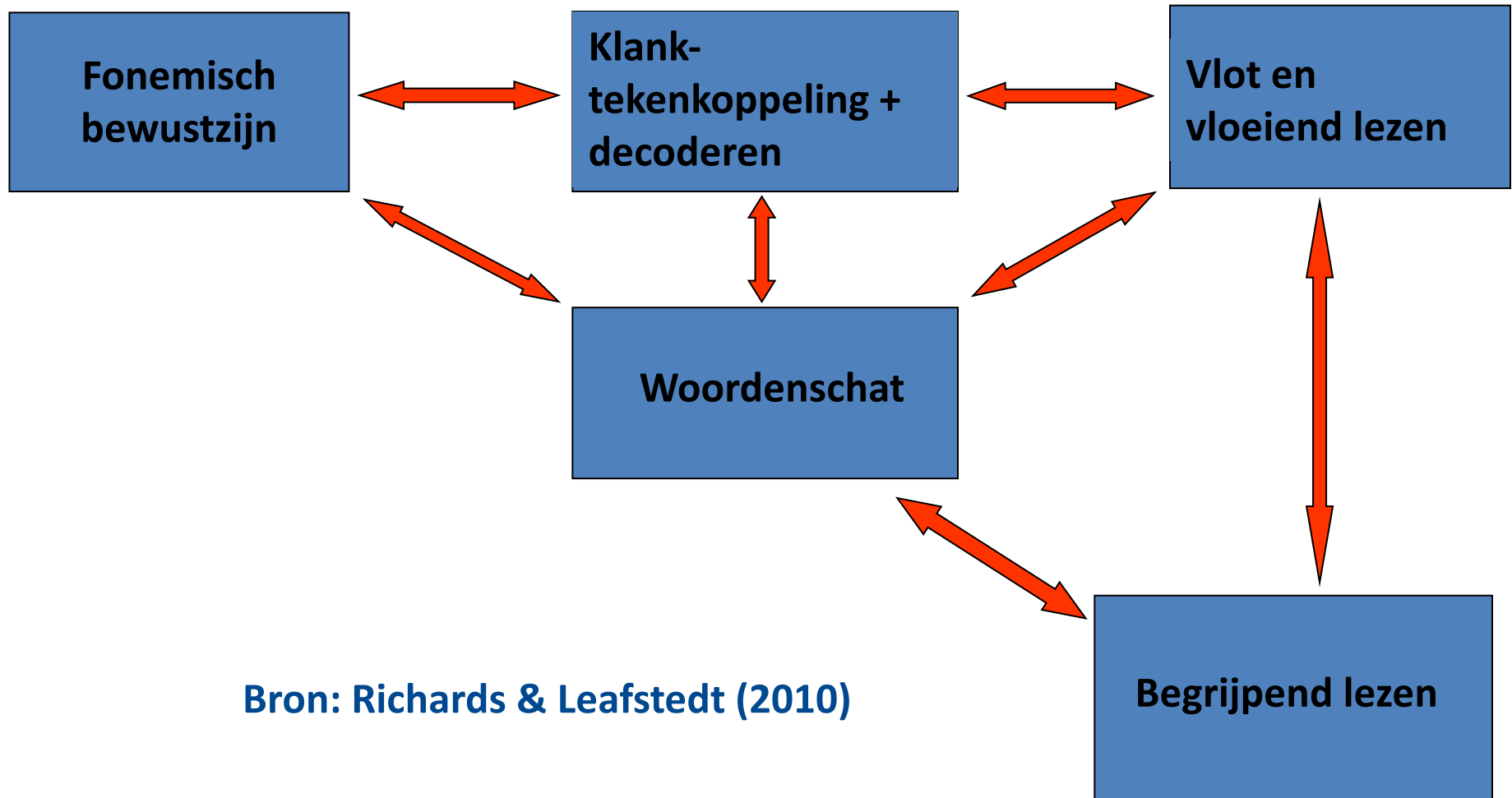
- Een vlotte, accurate woordherkenning (Stichting Dyslexie Nederland, 2006; Vernooy, 2006).
- Technisch leren lezen kan elk kind leren (staat los van intelligentie).
- Technisch lezen is een middel om het uiteindelijke doel van lezen te bereiken: betekenis kunnen verlenen aan een tekst (Frager & Frye, 2010; Houtveen et al., 2010; Juel, 1988; Smits & Braams, 2006; Vernooy, 2012).

Begrijpend lezen:

- Is een complex mentaal denkproces!
- Waar aan het begin van het leesproces de techniek van het decoderen centraal staat en kinderen vlot en accuraat moeten leren lezen, verschuift de aandacht meer naar de inhoud van de tekst wanneer het aspect 'vlot en accuraat lezen' goed wordt toegepast (van der Leij, 1998).

Relatie tussen de belangrijkste leescomponenten

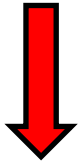
Bron: Richards & Leafstedt (2010)

De doorlopende lijn

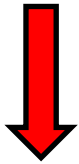

De fasen van het technisch lezen

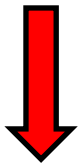
Groep 1/2: een goede leesstart

Groep 3: technisch leren lezen: decoderen en vlot lezen

Groep 4, 5 en 6: vlot en vloeiend leren lezen

Groep 6, 7 en 8: onderhoud en uitbouw van vloeiend lezen

Effecten van onvoldoende technische leesvaardigheid

- Onvoldoende woordenschatontwikkeling
- Moeite met begrijpend lezen (tekstbegrip)
- Moeite met de kennisgebieden (zaakvakken)
- Minder schoolsucces dan wellicht mogelijk is
- Minder zelfvertrouwen → minder leesplezier

Goede begrijpende lezers ontwikkelen in Nederland?

Dan moeten we problemen op het gebied van technisch lezen voorkomen!

(Nielen, 2016; Torgesen, 2004).

people with
goals
—————
SUCCEED
————— *because they know where* —————
they are going.
—————
IT'S AS SIMPLE AS THAT.
—————

— *earl nightingale* —

Uitwisselen

Om even over na te denken...

- Welke vaardigheden moeten kleuters leren om een goede start te maken in groep 3?

Wissel even uit met een schoudermaatje.

Doelen technisch leesonderwijs

Doelen eind van groep 2:

Fonologisch bewustzijn:

- Luisteren (rijmpjes)
- Zinnen en woorden
- Rijmen
- Klankgroepen

Fonemisch bewustzijn:

- Isoleren van klanken
- Synthese van klanken
- Analyse van klanken
- Manipuleren van klanken

Letterkennis:

- Letters herkennen
- Letters benoemen
- Schrijven

Doelen technisch leesonderwijs

Groep 3:

- Klinkers en medeklinkers kunnen benoemen
- Tweeklanken kunnen benoemen
- Leren synthetiseren
- Woorden van één lettergreep vlot leren decoderen
- Woorden van twee- en drie lettergrepen leren decoderen

Groep 4:

- Woorden van twee- en drie lettergrepen vlot leren decoderen
- Aanbieden van nieuwe woordcategorieën
- Richten op vloeiend leren lezen

Doelen technisch leesonderwijs

Groep 5 en 6:

- Aanbieden van nieuwe woordcategorieën horend bij deze leerjaren
- Richten op vloeiend en vlot lezen van complexe woorden
- Onderhoud verzorgen van 'DMT kaart 1+2 achtige woorden'
- AVI M6 staat gelijk aan oude AVI 9

Groep 7 en 8:

- Zorgen voor voldoende leesminuten
- Onderhoud staat centraal!

Doelen technisch leesonderwijs

Doelen I, II en III	% leerlingen die dat zou moeten halen
DMT	85%
AVI	90%
TvK	80%
Woordenschat	70%
Spelling	80%
Begrijpend lezen	80%
Instromen VO	Minimaal 80% 1F Toelichting: 90 % haalt 1F; 65% haalt 2 F voor lezen (2016)

Didactische handvatten

Wat zegt John Hattie? (Visible Learning)

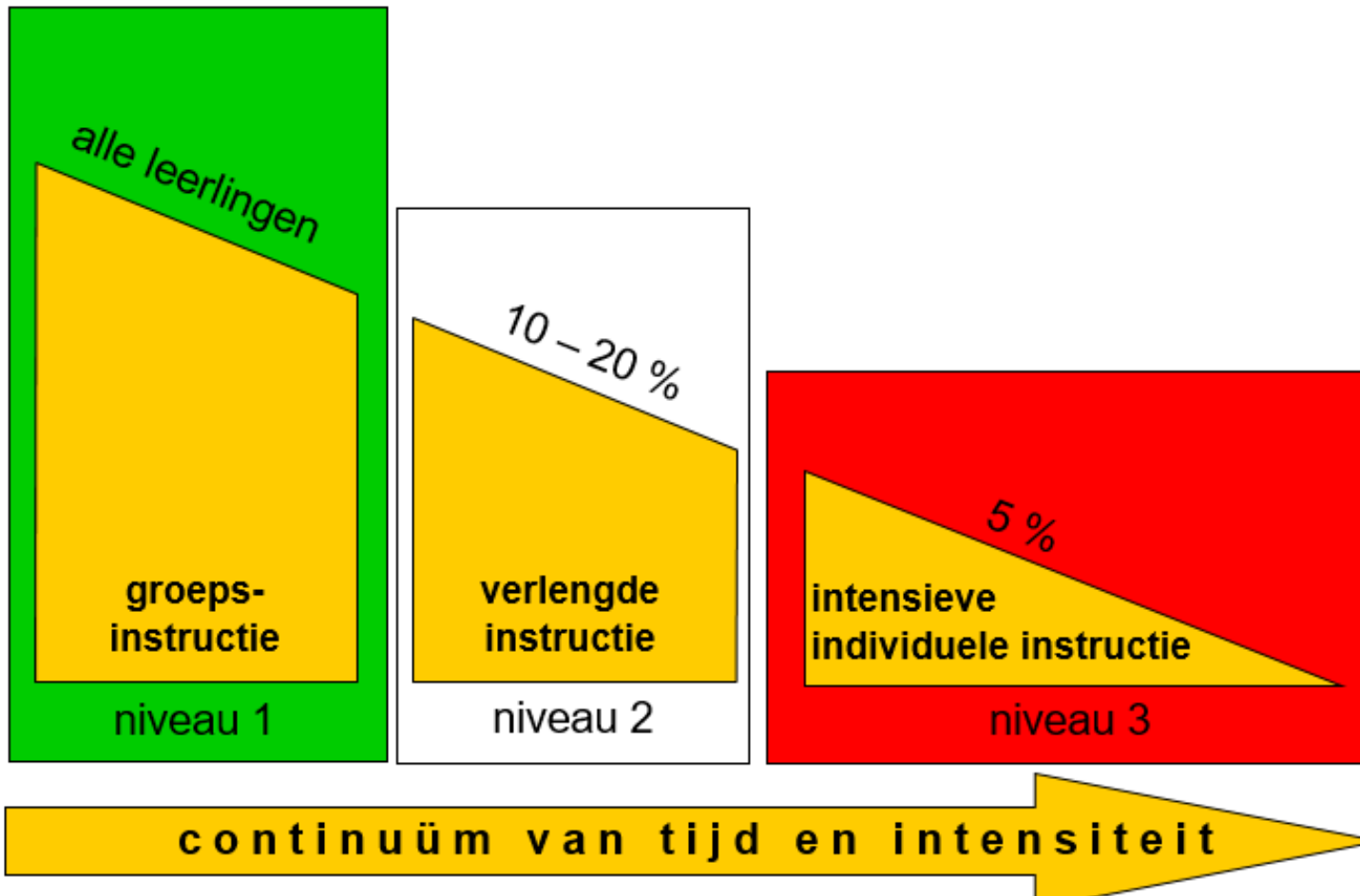
Zittenblijven →	-0,16
Uitleggen in stappen →	0,57
Niveaugroepjes →	0,12
Feedback →	0,73
Geïndividualiseerde instructie →	0,23
Onderzoekend leren →	0,31
Doelen stellen →	0,56
Instructie →	0,59

Kenmerken van effectief onderwijs

Convergente differentiatie

- Risicolezers hebben méér tijd nodig om te werken aan dezelfde minimumdoelen rondom technisch leesonderwijs.

Wat biedt een methode?

- Methode is een handvat
- Methodes zijn rijk gevuld, maar kan ook een valkuil zijn: door de bomen het bos niet meer zien

- Weet wat de sterkte kanten zijn
- Weet waar de prioriteiten liggen bij het leren lezen
- Weet wat de 'valkuilen' zijn en zorg dat je dit voor bent: preventie!

- Het mooie materiaal bepaalt niet de kwaliteit...
De leerkracht en een goede instructie wel!

Leerkracht is de sleutel tot succes!

Risicoleerlingen deden het bij goede leerkrachten net zo goed als gemiddelde leerlingen bij zwakke leerkrachten.

Dr. Richard Allington
Professor of Education, Universiteit van Tennessee

Instructiemodel

Verantwoordelijkheid leerkracht

Instructie

“Ik doe het”

Begeleide
inoefening 1

“Wij doen het”

Begeleide
inoefening 2

“Jullie doen
het samen”

Zelfstandige verwerking

“Je doet het
zelf”

Verantwoordelijkheid leerling

Fisher, D., & Frey, N. (2008). *Better learning through structured teaching: A framework for the gradual release of responsibility*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

De rol van de leerkracht en directie

Effectief leerkrachtgedrag en interventies

- Beginsituatie goed in kaart brengen
- Aandacht voor voldoende tijd voor technisch lezen
- Aandacht voor preventief handelen
- Aandacht voor monitoring van het leesproces
- Aandacht voor veel herhaling en oefening
- Afwisselende werkvormen: kilometers maken!
 - dagelijks 15 minuten duo-lezen
 - dagelijks 15 minuten stillezen
 - Tutorlezen, maatjeslezen, mandjeslezen
- Effectief instructiegedrag: voordoen, hardop denken (*modelen*)
- Dagelijks aandacht voor risicolezers (extra instructie, interventies)
- De (les)doelen delen met leerlingen en ouders
- Aandacht voor de planning, organisatie en klassenmanagement
- Alle leesmoelijkheden eind juni behandeld hebben (planning)
- Leerlingen van procesgerichte feedback voorzien

Tips voor intern begeleider, taalcoördinator en directie

- Belang van goed leesonderwijs inzien
- Lezen prioriteit geven: streven naar gelijke kansen voor elk kind
- Doorlopende lijn leesdoelen realiseren
- Doorlopende lijn effectief leesonderwijs realiseren
- Inhoudelijke gesprekken over (belang van) lezen vormgeven
- Kwaliteit van het leesonderwijs bewaken
 - Lesbezoeken
 - Kijkwijzer technisch lezen
 - Kijkwijzer begrijpend lezen
- Collegiale consultatie stimuleren/organiseren
- Ouders betrekken bij het leesonderwijs
 - Ouderavond
 - Nieuwsbrieven
 - Website
 - Tips delen
 - <http://www.beatrixdemeern.nl/index.php?id=193§ie=3&pagina=content&frame=zijindex&afd=>

Bedankt voor jullie aandacht!

Marita Eskes M SEN

Adviseur taal/lezen

06 – 546 555 77

marita.eskes@expertis.nl

[@maritaeskes](https://twitter.com/maritaeskes)

[@expertisadvies](https://twitter.com/expertisadvies)

Expertis Onderwijsadviseurs

Postbus 762 | 7550 AT HENGELO

Prins Bernhardplantsoen 204 | 7551 HT HENGELO

T: 074 - 8 516 516

Utrechtseweg 31b | 3811 NA AMERSFOORT

T: 033 - 4 612 680

www.expertis.nl

To be
successful, the
first thing to
do is to fall in
love with your
work.

Sister Mary Laretta

QuotePixel.com

Materialen op OneDrive:
<http://tinyurl.com/zvquthx>

